

Cultura i desigualtat a Barcelona

Indicadors i reflexions per al debat i la recerca
sobre la participació cultural

Elaborat per:

Grup de treball sobre cultura i desigualtat a Barcelona*

Gener de 2019

(*) Aquest document ha estat elaborat pel Grup de treball cultura i desigualtat a Barcelona, en el qual han participat Nicolás Barbieri, Ramon Canal, Pablo Fernández, Assumpta Manils, Ernesto Morales, Nus Teatre-Rocío Manzano, Adriana Partal, Jordi Pascual, Bernat Quintana, Yuni Salazar i Montse Tort. També volem agrair a les persones que han participat en les activitats impulsades per l'Escola de l'IGOP (Institut de Govern i Polítiques Públiques). Es tracta d'un grup obert al qual us convidem a participar. Si us interessa formar-ne part (o rebre informació sobre el que fem) us animem a escriure a culturaidesigualtat@gmail.com

Índex

1	A què ens referim quan parlem de desigualtats en cultura?	3
1.1	Participar.	4
1.2	Decidir.	4
2	Quins són els factors condicionants de les desigualtats en cultura?	5
2.1	Les diferències.	5
2.2	Els recursos.	5
2.3	La connexió i els vincles.	6
3	Algunes dades clau sobre desigualtats en cultura a Barcelona.	6
3.1	La classe/estrat social com a factor condicionant	7
3.2	El territori (codi postal) com a factor condicionant	9
3.3	El nivell d'estudis com a factor condicionant.	10
3.4	El gènere com a factor condicionant.	11
3.5	L'edat com a factor condicionant.	13
4	Quins són els actius que té una ciutat o territori per promoure l'equitat en cultura?	14
5	El debat (idees per continuar)	15

CULTURA, DESIGUALTAT I POLÍTQUES PÚBLIQUES A BARCELONA

Creiem que en l'agenda de les polítiques culturals, la preocupació per la desigualtat ha d'ocupar un lloc central. La promoció de l'equitat en l'àmbit cultural hauria de formar part del nucli de l'acció pública, molt especialment a les ciutats.

Amb la voluntat de fer-ho possible, proposem aquest document com a punt de referència en l'acció-reflexió sobre les desigualtats en l'àmbit cultural i el seu abordatge des de les polítiques públiques. Es tracta d'un document obert al debat i a les aportacions, dividit en cinc apartats:

- 1) Una definició operativa del que entenem en aquest document per activitat cultural.
- 2) La identificació dels factors condicionants de les desigualtats en aquest àmbit.
- 3) La presentació d'algunes dades clau per a la ciutat de Barcelona.
- 4) Una proposta del que anomenem "actius culturals".
- 5) El resum del debat desenvolupat sobre aquest tema a la darrera Escola d'Estiu de l'IGOP (juny de 2018).

1 A què ens referim quan parlem de desigualtats en cultura?

La cultura, en sentit ampli, inclou les formes de vida i els sistemes de valors. Per tant, no es redueix a les activitats promogudes o desenvolupades per l'administració pública. Ara bé, entenem que la desigualtat ha de ser una preocupació central de les polítiques culturals.

En aquest document, ens centrarem en un vessant de les manifestacions culturals: l'activitat cultural pública i ciutadana. És a dir, farem èmfasi en la dimensió de participació col·lectiva en la cultura. Per tal d'acotar, prenem com a principals indicadors la participació en aquelles activitats i pràctiques impulsades o promogudes per les institucions públiques de la ciutat.

En la idea de cultura pública i ciutadana podem distingir dos tipus d'accions principals: participar i decidir.

1.1 Participar.

En preguntar-nos sobre els aspectes clau de la participació en la vida cultural a la ciutat distingim diverses formes de participació, des de pràctiques diverses de creació, expressió i organització col·lectiva fins l'assistència a activitats programades:

- Assistir a equipaments o activitats promogudes o impulsades per l'administració pública: museus, biblioteques, centres cívics, festivals, etc. També a equipaments comunitaris amb suport de l'administració.
- Pràctica "amateur" o no professional. Pràctiques de creació, expressió o capacitació com ara actuar, tocar un instrument, escriure un blog, publicar un vídeo o desenvolupar una formació o curs cultural. En les enquestes culturals a nivell europeu, estatal i català aquest llistat és molt llarg i complex. Entenem, també, que ha de ser necessàriament obert i dinàmic. I que ha d'incloure pràctiques culturals ciutadanes moltes vegades no recollides en les enquestes de participació cultural.
- Formar part d'entitats, grups, col·lectius i comunitats en l'àmbit cultural.
- Pràctica professional en el marc de les institucions públiques-municipals. Tot i que el món de la producció professional i les indústries no és el nostre objecte, creiem que cal tenir en compte determinats indicadors de programació d'equipaments i festivals municipals: autoria, direcció i representació. Sota la lògica que la programació condiciona la participació.
- Valorar la pràctica cultural. Creiem que cal saber quina valoració fa la ciutadania de la pràctica cultural. Això inclou els serveis públics però també del que suposa per a les persones l'assistència a activitats o la possibilitat d'expressar-se i crear.

1.2 Decidir.

Per entendre les desigualtats en l'àmbit cultural, cal conèixer qui pot formar part dels processos i espais de presa de decisions sobre l'activitat cultural promoguda per l'administració. Això implica comptar amb indicadors elaborats sobre:

- Composició dels òrgans de decisió dels equipaments públics i de grans esdeveniments o festivals públics.
- Participació ciutadana en processos d'elaboració de polítiques públiques: plans estratègics o comunitaris, taules, etc.

- Subvencions: persones i organitzacions que tenen la possibilitat de demanar (i obtenir) aquest tipus d'ajut.

Moltes vegades llegim o escoltem dades d'aquestes dimensions en termes absoluts. Però el que considerem rellevant és generar coneixement i debatre quins són els factors condicionants de les desigualtats en la participació i decisió en cultura. Al següent apartat fem una proposta en aquest sentit.

2 Quins són els factors condicionants de les desigualtats en cultura?

Identifiquem tres grans dimensions que serien determinants per a les desigualtats existents en l'àmbit cultural, i particularment en allò que hem definit com a cultura pública i ciutadana.

2.1 Les diferències.

En determinants contextos, la diferència és interpretada i utilitzada de forma que es genera desigualtat. En concret, parlem de diferències pel que fa a: edat, gènere, origen (lloc de naixement), ètnia, territori (codi postal), diversitat funcional. Necessitem més coneixement sobre com aquests factors condicionen les pràctiques que hem definit en l'apartat anterior. Per exemple, assistència segons barri, creació segons edat, producció segons gènere, membres d'entitats culturals segons origen o cobertura de centres culturals públics per nombre d'habitants.

2.2 Els recursos.

El vessant més clàssic del que genera desigualtat, és a dir, els recursos materials i simbòlics, molts dels quals vinculats a la classe social. En concret, parlem de: renda, educació formal, temps, capacitat cognitiva, familiarització amb les arts. Per exemple, sabem que el nivell d'educació formal està relacionat amb l'assistència a activitats o el formar part d'entitats. Però quines altres relacions considerem clau? Sobre quins possibles indicadors tenim dades i coneixement?

2.3 La connexió i els vincles.

Aquesta és una dimensió poques vegades considerada com a factor determinant de les desigualtats en cultura. Les desigualtats no només venen condicionades per la diferència i els recursos, sinó també per la possibilitat d'estar connectat i relacionar-se. En concret, parlem de: connectivitat digital, interacció social, mobilitat, accés a xarxes diverses (informació, coneixement, innovació). Per exemple, estar més connectat digitalment implica més assistència a activitats culturals? Tenir més suport/interacció social està relacionat amb més pràctica "amateur"? Quines altres relacions considerem clau? Sobre quins possibles indicadors tenim dades i coneixement?

Per últim, com a element transversal condicionant, hem de tenir en compte el tipus d'activitats que ofereix l'administració pública i el seu grau de connexió o no amb les necessitats de la població.

En definitiva, fins aquí hem parlat de diferències, recursos i connexió. Determinants de les desigualtats en la cultura pública i ciutadana. Però, quines dades tenim disponibles en aquest sentit per a la ciutat de Barcelona?

3 Algunes dades clau sobre desigualtats en cultura a Barcelona

La diagnosi sobre les desigualtats en l'àmbit cultural a Barcelona és encara una tasca pendent. Prova d'això és que les dades a què hem accedit són insuficients per abordar totes les dimensions que hem definit prèviament. A continuació presentem un primer conjunt d'indicadors sobre les desigualtats en la cultura pública i ciutadana a Barcelona, a partir de determinats factors condicionants. Les dades assenyalen aspectes prou rellevants; hem preferit oferir-les i deixar la interpretació en mans del lector/a.

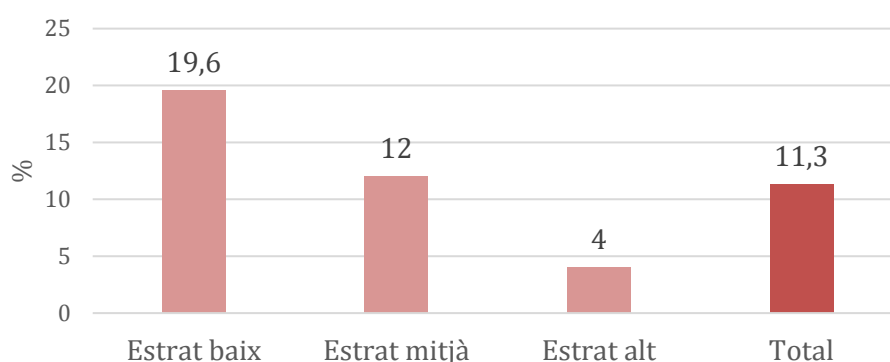
3.1 La classe/estrat social com a factor condicionant

Persones que utilitzen habitualment els següents serveis municipals (2016). Per nivell socioeconòmic de les persones. En percentatge.

% columna	Total	Nivell Socioeconòmic		
		alt	mitjà	baix
Zones verdes (parcs i jardins)	78,7	82,6	80,2	71,2
Aparcament	34,2	40,5	35,8	25,1
Autobús	73,0	73,5	71,2	78,7
Metro	77,6	76,4	78,9	73,9
Bicing	10,8	18,2	11,6	3,7
Instal·lacions esportives	31,2	36,7	34,0	18,7
Serveis d'informació i atenció als ciutadans	48,9	55,0	50,6	39,5
Centres de serveis socials	22,7	14,3	20,9	33,5
Activitats culturals	57,4	74,7	61,4	33,7
Festes populars	67,1	72,0	69,8	55,4
Mercats municipals	70,2	69,8	70,8	68,7
Biblioteques públiques	50,8	56,9	54,7	34,3
Centres cívics	28,9	29,7	30,6	22,7
Aplicacions per a dispositius mòbils de l'Ajuntament	33,2	41,7	36,2	17,9

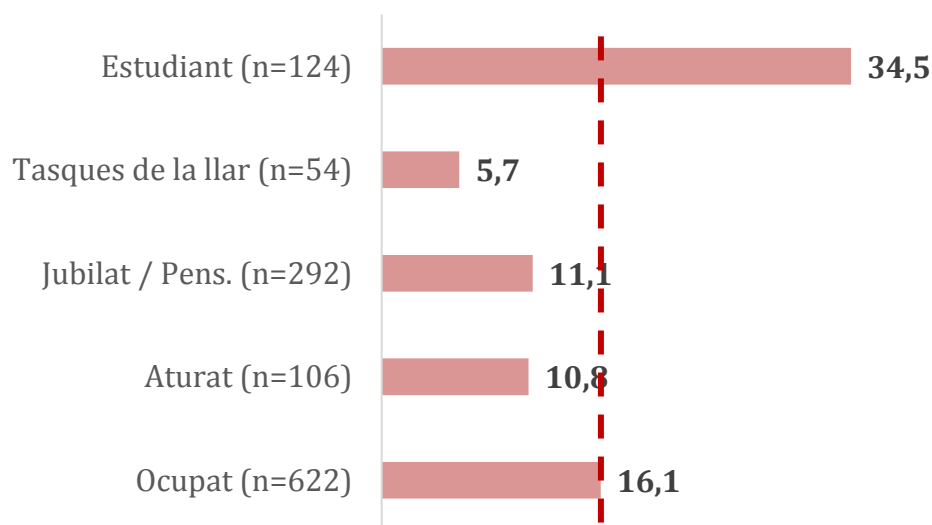
Font: Enquesta de Serveis Municipals de Barcelona (2016)

Menors de 16 anys que no realitzen activitats culturals i d'oci regularment (inclou tocar un instrument) (2016). Per estrat social. En percentatge.

Font: Informe oportunitats educatives en Barcelona i Baròmetre de la Infància i les Famílies a Barcelona (2016)

Participació a les festes de la Mercè (2017). Per situació laboral/activitat de les persones participants. Percentatge sobre el total de la població de la Regió Metropolitana en cadascuna d'aquestes situacions laborals/activitats.

La línia de punts indica la mitjana de població de la Regió Metropolitana que va participar (16%).

Font: Festes de la Mercè. Òmnibus GESOP (2017)

Actituds més importants per inculcar els fills/es. Percentatge de persones que prioritzen la "imaginació" entre les tres més importants. 2014. Segons gènere, edat, nivell socioeconòmic i origen.

%	TOTAL	Imaginació
		13,5
Gènere	HOME	13,9
	DONA	13,2
Edat	De 15 a 24 anys	17,4
	De 25 a 34 anys	18,6
	De 35 a 44 anys	18,1
	De 45 a 54 anys	11,3
	De 55 a 64 anys	6,1
	De 65 a 74 anys	7,3
Nivell Socioeconòmic	Alt	20,6
	Mitjà	13,2
	Baix	10,9
Nacionalitat	Espanyola	12,3
	Unió Europea	30,3
	Sud-Amèrica	12,0
	Països musulmans	13,5
	Resta Països	20,1

Font: Enquesta de Valors Socials, Ajuntament de Barcelona (2014)

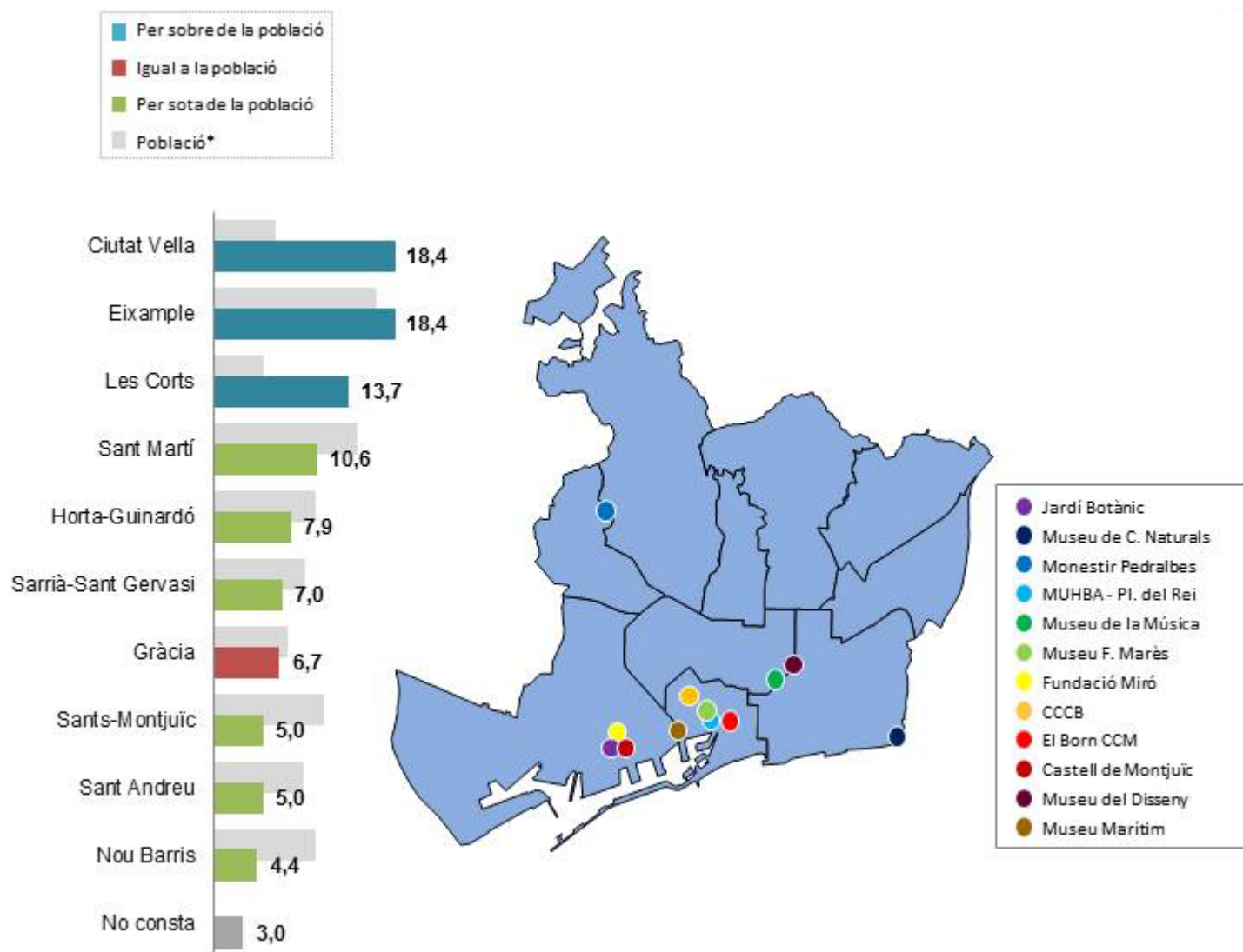
3.2 El territori (codi postal) com a factor condicionant

Famílies que assisteixen a activitats culturals (2016). En percentatge, segons districtes.

Districtes	Activitats culturals
Ciutat vella	45,7
L'Eixample	63,9
Sants-Montjuïc	62,0
Les Corts	62,3
Sarrià-Sant Gervasi	69,6
Gràcia	73,0
Horta-Guinardó	63,7
Nou Barris	46,8
Sant Andreu	60,1
Sant Martí	67,6
BARCELONA	62,0

Font: Enquesta de Serveis Municipals de Barcelona i Informe oportunitats educatives en Barcelona (2016)

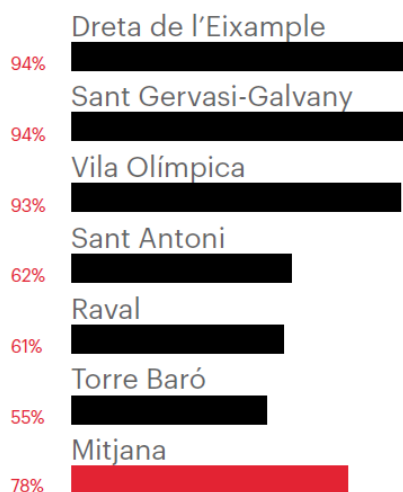
Assistència a museus municipals (2017). Segons districte de residència i en relació a la població total de cada districte.

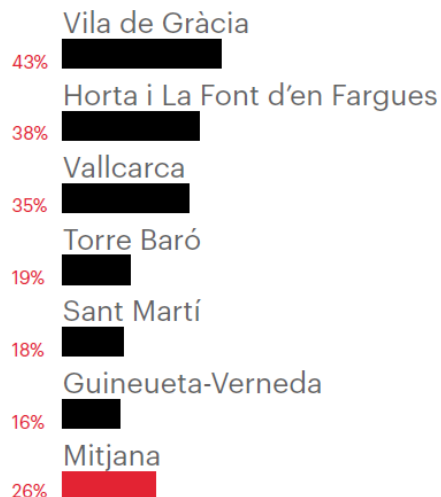
Font: Enquesta de Museus Municipals (2017)

Connexió a Internet al mòbil i participació a través d'Internet en moviments socials i veïnals. 2016. Segons gran barri.

Ciutadans amb Internet al mòbil segons gran barri. Font: MWCcapital

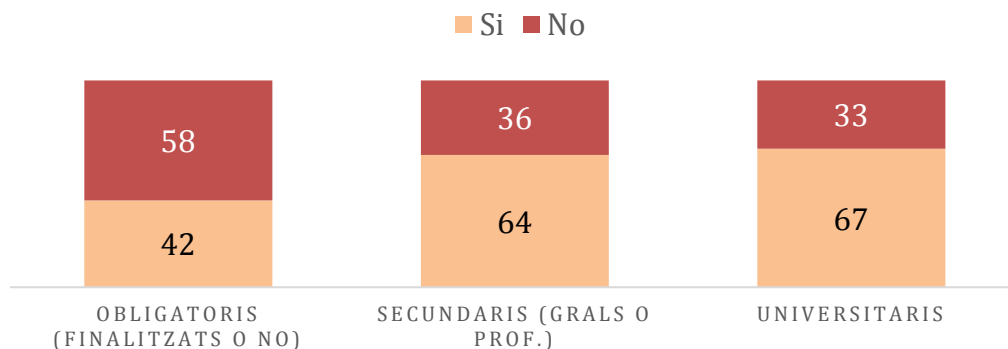
Participació en moviments socials, associatius i veïnals segons gran barri. Font: MWCcapital

Font: L'esclatxa digital a la ciutat de Barcelona, Mobile World Capital (2016)

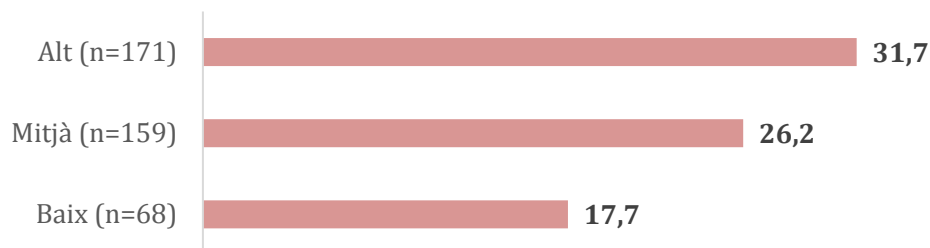
3.3 El nivell d'estudis com a factor condicionant

% Persones que han anat o no a una biblioteca en els darrers sis mesos. 2017. Segons nivell d'estudis.

Font: elaboració Observatori de Dades Culturals de Barcelona a partir de l'Enquesta Òmnibus Municipal (2017).

Participació a les festes de la Mercè (2017). Per nivell d'estudis. Percentatge sobre el total de població de Barcelona.

Nota: la mitjana de participació de la població resident a Barcelona va ser del 27%

Font: Festes de la Mercè. Òmnibus GESOP (2017)

3.4 El gènere com a factor condicionant

Presentem a continuació dos tipus d'indicadors vinculats a la dimensió de gènere, que entenem com a rellevants: a) estudiants de carreres artístiques i humanístiques i b) pràctica professional en el marc d'institucions públiques o esdeveniments amb participació pública. Tal i com hem avançat, no parlem en aquest cas d'assistència a activitats culturals, sinó de la desigualtat en la relació formació-exercici de la professió en institucions públiques i esdeveniments vinculats.

Estudiants de direcció i dramaturgia (2017-2018). Per tipus d'institució. Barcelona.

	Dones	Homes	Total
Pública (Institut del Teatre)	165 (56,7%)	126 (43,3%)	291
Privada	265 (61,5%)	166 (38,5%)	431
Total	430 (59,5%)	292 (40,5%)	722

Font: Departament d'Ensenyament. Servei d'Indicadors i Estadística.

Estudiants de música (ensenyaments superiors i ensenyaments professionals) (2017-2018). Barcelona.

	Dones	Homes	Total
Ensenyaments superiors	534 (36,5%)	927 (63,5%)	1461
Ensenyaments professionals	2.108 (56,9%)	1.599 (43,1%)	3707

Total	2.642 (51%)	2.526 (49%)	5.168
--------------	--------------------	--------------------	--------------

Font: Departament d'Ensenyament. Servei d'Indicadors i Estadística.

Directors i directores programades a determinats teatres i festivals públics (2017-2019). Barcelona.

	Dones	Homes	Direcció mixta
TNC 2018/2019	15%	70%	15%
TNC 2017/18	19%	81%	--
Grec 2018	20%	60%	20%
Grec 2017	28%	56%	16%
Teatre Lliure 2017/2018	6%	94%	--
Mitjana	12%	72%⁰⁰	16%

Font: Dona'm escena. <https://donamescena.wordpress.com/>

Directors i directores premiades i nominades (arts escèniques) (2017).

PREMIS	Dones	Homes
Premis Crítica 2017	33%	67%
Premis Butaca 2017 (nominacions)	14%	86%
Mitjana	23,5%	76,5%

Font: Dona'm escena. <https://donamescena.wordpress.com/>

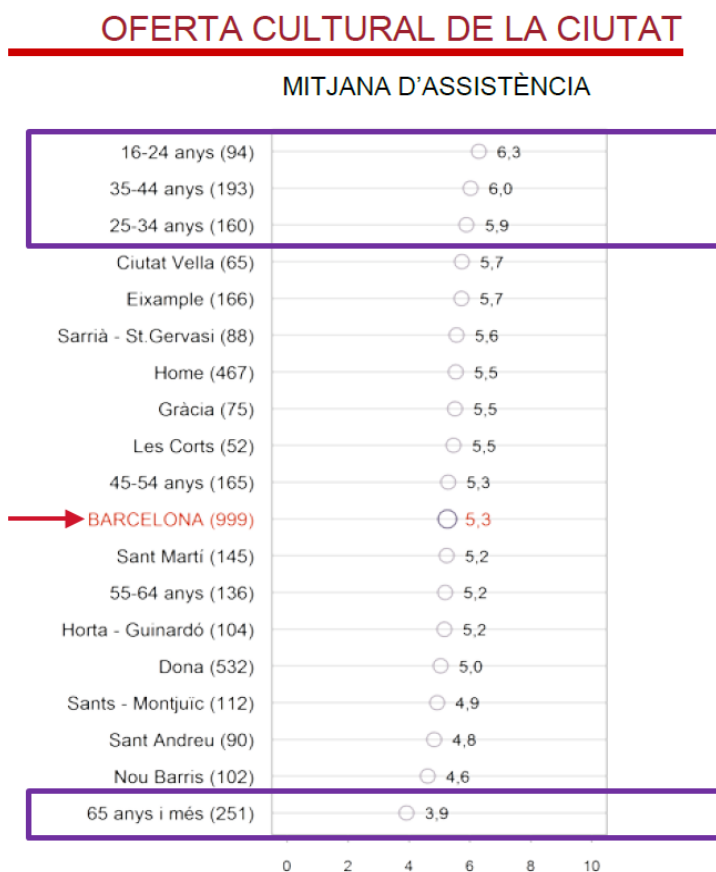
Nombre total de dones i homes programats en determinats festivals de música de Barcelona (2017).

	Dones	Homes
Primavera Sound	50 (12,6%)	348 (87,4%)
Sónar	44 (22,7%)	150 (77,3%)
Cruïlla	7 (7,2%)	90 (92,8%)
Mitjana	14,1%	85,9%

Font: Asociación Mujeres de la Industria de la Música (MiM). <http://asociacionmim.com/>

3.5 L'edat com a factor condicionant

Assistència a activitats culturals (cinema, festes populars, museus, biblioteques, concerts, etc.). Freqüència (nombre de vegades) en els darrers 6 mesos. Segons edat, districte i gènere.

Font: Enquesta Òmnibus Municipal (2017).

Usos socials d'Internet. 2016. Per intervals d'edat.

	16-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65-74
Consultar el correu electrònic	98%	94%	91%	89%	85%	78%
Utilitzar sistemes de videotrucada	67%	66%	53%	40%	37%	29%
Utilitzar les xarxes socials	97%	90%	81%	67%	56%	41%
Publicar en webs o blogs	52%	42%	31%	21%	16%	9%
Crear webs o blogs	16%	12%	10%	7%	5%	3%
Llegir notícies a Internet	91%	90%	86%	84%	80%	75%

Font: L'esclatxa digital a la ciutat de Barcelona, Mobile World Capital (2016)

En definitiva, presentant aquestes dades que demostren les desigualtats en la cultura pública i ciutadana a Barcelona, així com alguns dels principals factors condicionants, volem obrir el debat i establir unes bases per a una anàlisi més detallada. Alhora,

constatem que ens falten més indicadors per poder abordar millor les desigualtats en cultura. Aquest és un altre aspecte sobre el qual volem incorporar veus diverses.

Per últim, no volem acabar aquest document sense un darrer apartat que ens porti a visibilitzar i debatre sobre les estratègies possibles per abordar les desigualtats en cultura. Volem parlar dels “actius” en cultura.

4 Quins són els actius que té una ciutat o territori per promoure l'equitat en cultura?

Com que no ens volem quedar amb una perspectiva que només parli de dèficits o mancances, creiem que cal fer èmfasi també en aquells “actius” d'una ciutat/territori rellevants per fer front a les desigualtats en cultura. Aquesta aproximació ens ha de permetre també parlar d'aquelles manifestacions de cultura pública i ciutadana que, en general, no s'acostumen a recollir en les enquestes i indicadors disponibles.

Si volem pensar en estratègies de ciutat per fer front a les desigualtats en cultura, es tracta de reconèixer els actius d'una ciutat. Parlem de factors que ajuden a potenciar capacitats culturals de les persones i comunitats i que contribueixen a reduir desigualtats en aquest àmbit. Alguns exemples són:

- Persones: veïnatge, família, membres de comunitats.
- Entitats / associacions formals: “culturals”, educatives, joves / grans, AA.VV., d'immigrants.
- Xarxes informals: de trobada, de cura, de difusió.
- Comerços i equipaments privats: “culturals” (llibreries, teatres...), bars, ludoteques.
- Equipaments públics: culturals, socials, educatius.
- Espais físics: parcs, monuments.

Necessitem conèixer millor per què aquests elements es poden considerar actius culturals i per què són clau en una estratègia de reducció de les desigualtats en aquest àmbit. En particular, en el disseny, implementació i avaluació de polítiques culturals que tinguin aquest objectiu. Volem obrir el debat també en aquest sentit.

5 El debat (idees per continuar)

A partir de la presentació d'una versió esborrany d'aquest treball, en el marc de la darrera Escola d'Estiu de l'Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP), vam debatre sobre cultura i desigualtat. Resumim a continuació les idees clau que les persones participants van exposar i comentar¹. Es tracta, lògicament, d'un primer pas, que volem continuar amb futures activitats.

Sobre la relació entre cultura, polítiques públiques i desigualtat

Un dels temes que més es van debatre va ser el repte que comporta parlar de desigualtat en l'àmbit de la cultura (i les polítiques públiques). Sobretot si prenem com a referència polítiques de caràcter universal com les de salut i educació. Aquestes polítiques públiques han estat incorporades com a drets bàsics de la població, amb un ampli recorregut històric que les situa com a part del nucli dur de les intervencions que aborden la desigualtat. Avui, la cultura no forma part d'aquest nucli dur. Això fa que la relació entre polítiques culturals i lluita contra la desigualtat depengui, a més de la distribució de competències, de la voluntat política del govern d'incidir-hi.

Un altre problema al qual es va fer referència, i que condiona la relació entre cultura i desigualtat, va ser l'ambigüitat al voltant del concepte de cultura. Es va argumentar que en els àmbits de la salut i l'educació, els debats estan més clarament definits. Per exemple, en l'àmbit educatiu, parlem de les esferes d'ensenyament (educació quasi obligatòria 3-16 anys) i també de l'educació 0-3, d'adults i al llarg de la vida. Probablement, es va dir al llarg del debat, en cultura prima la indefinició ("Tot és cultura?"). Això ens porta al debat sobre quina cultura s'identifica i promou des de les polítiques públiques. Per què moltes persones semblen no sentir-se interpel·lades? Per què no reconeixen "aquesta" cultura com a pròpia? La relació entre desigualtat i cultura sembla també condicionada per les definicions de cultura. De fet, una altra idea repetida al llarg del debat va ser el biaix de moltes enquestes i estadístiques oficials sobre participació cultural. La seva dificultat per incloure la diversitat de pràctiques culturals existents, sovint homogeneïtzant la participació cultural.

Per això un factor clau al parlar de cultura (i de la relació amb desigualtat) és la diversitat, les cultures en plural. Es va argumentar la necessitat de no confondre

¹ Volem agrair a totes les persones assistents, i especialment a les persones convidades que van acceptar la proposta de fer una breu intervenció valorant una versió esborrany d'aquest document (Lluís Noguera, Anna Pacheco, Carmen Mayugo, Javier Rodrigo, Ferran Burguillos i Joan Subirats). També volem agrair a les persones que ens van fer arribar comentaris posteriorment al dia del debat, com ara Jordi Oliveras i Oriol Cendra.

igualtat amb homogeneïtat, com acostumen a fer moltes administracions públiques. Una pregunta clau que es va formular és si considerem que en el segle XXI la cultura hauria de ser una política redistributiva tan important com la sanitat i l'educació. En definitiva, si creiem que la cultura (des de la complexitat de la seva definició) s'ha de reconèixer com a valor central per a la igualtat.

Sobre les relacions transversals: cultura i educació (i territori, i salut...)

Un tema vinculat al punt anterior, que també va centrar l'atenció del debat, és la importància d'identificar algunes *palanques*, portes d'entrada per abordar la relació entre cultura i igualtat. La més referenciada va ser l'educació, en sentit ampli, i no només estrictament formal i escolar (limitada a la idea d'ensenyament). La relació entre cultura i centres educatius va ser un dels elements destacats. Però també la presència (territorialment desigual) d'altres recursos educatius-culturals a la ciutat, com per exemple espais o escoles de música. Es va argumentar que els problemes de l'educació (segregació social, manca d'equitat...) són els problemes de la cultura. La dimensió de gènere en l'educació, la gestió de la diversitat o la desconexió escola-entorn (comunitari) es van citar com exemples de problemes alhora educatius i culturals que estan vinculats també a la qüestió de les desigualtats.

En aquest sentit, una segona *palanca* que es va identificar per abordar la desigualtat en cultura és l'àmbit territorial. És a dir, la connexió entre cultura i iniciatives públiques i comunitàries al territori. Forces intervencions al llarg del debat van argumentar la necessitat de reforçar la relació entre polítiques culturals i territori, tant pel que fa a iniciatives de proximitat com la implicació dels grans equipaments culturals en la seva dimensió territorial i educativa (o de retorn social).

En definitiva, la relació entre cultura i desigualtats està vinculada, també, a les necessitats i les dificultats per desenvolupar polítiques transversals.

Sobre les representacions culturals (i el paper dels mitjans de comunicació)

Un altre tema que es va abordar al llarg del debat va ser el paper dels mitjans comunicació, i particularment aquells amb més poder concentrat (inclosos els mitjans públics). Es va argumentar l'existència d'un desequilibri en la difusió en favor de determinats esdeveniments artístics, molts d'ells difícilment accessibles per a la majoria de la població. Es va criticar la poca representació de la diversitat de cultures (en plural) en els mitjans, fet que alimentaria la manca de referents, d'identificació, i en definitiva les desigualtats en la participació. Tanmateix, altres intervencions van

plantejar un dilema associat a la visibilitat: fins a quin punt es beneficiosa la possible visibilitat de les cultures, així com la construcció d'espais hegemònics.

En qualsevol cas, el debat va reafirmar la importància de la dimensió de la connectivitat com un element clau en la relació cultura i desigualtat.

Sobre la governança, els recursos i la presa de decisions

Algunes intervencions van vincular la relació entre cultura i desigualtats amb les prioritats de les polítiques i la distribució dels recursos públics. Es va argumentar la importància d'analitzar aquesta distribució per detectar millor on es concentren i fins a quin punt les polítiques culturals atenen territoris i col·lectius més vulnerables. També per conèixer com evolucionen els indicadors en relació a les competències o serveis bàsics que haurien d'assumir els governs locals. Molts d'ells vinculats a l'àmbit de la proximitat.

Un altre tema de debat en la relació entre cultura i desigualtat va ser fins a quin punt la cultura es pot considerar escassa o, pel contrari, més aviat abundant. Per això es va proposar centrar la mirada en la desigualtat en l'accés als recursos públics, sota la idea que la producció cultural pública hauria de garantir un accés equitatiu o redistributiu. Una altra proposta va ser construir indicadors que permetin avaluar la desigualtat d'accés als recursos des de la perspectiva de la demanda ciutadana d'espais culturals. Alhora, es va proposar reforçar l'anàlisi de la dimensió de gènere, no només en termes de formació i programació cultural sinó també en l'ús dels serveis i equipaments públics.

En aquest mateix tema, determinades intervencions van argumentar al llarg de debat la necessitat d'analitzar millor qui té l'oportunitat de prendre decisions en política cultural. Quins perfils tenen (en termes de gènere, classe social, etc.) els professionals de la gestió cultural pública (responsables de programació, personal tècnic, persones dedicades a la mediació/educació en cultura, etc.)? La idea en aquest sentit és que aquest aspecte també està vinculat amb la relació entre cultura i desigualtat, així com especialment amb la possibilitat de posar en valor la diversitat de pràctiques culturals que existeixen.

Sobre els actius culturals

El debat també va reforçar la necessitat d'avançar en l'anàlisi dels actius culturals, una realitat encara poc coneguda. En aquest sentit es va argumentar la importància de *mapejar* aquesta diversitat d'actius i les seves característiques, per tal de poder articular estratègies globals i coordinades.

Per la seva banda, es va vincular la idea d'actius culturals a la de participació real, transformadora, que va més enllà del simple accés o que facilita l'accés a una diversitat d'expressions culturals. Així, es podria defugir de pràctiques de "falsa inclusió", d'assistència puntual a un esdeveniment o equipament sense més impacte.

Aquest document ha estat elaborat pel *Grup de treball cultura i desigualtat* a Barcelona, en el qual han participat Nicolás Barbieri, Ramon Canal, Pablo Fernández, Assumpta Manils, Ernesto Morales, Nus Teatre-Rocío Manzano, Adriana Partal, Jordi Pascual, Bernat Quintana, Yuni Salazar i Montse Tort. També volem agrair a les persones que han participat en les activitats impulsades per l'Escola de l'IGOP (Institut de Govern i Polítiques Públiques). Es tracta d'un grup obert al qual us convidem a participar. Si us interessa formar-ne part (o rebre informació sobre el que fem) us animem a escriure a culturaidesigualtat@gmail.com